

# Kleinschalige zonne-energie in de gemeente Olst-Wijhe

Beleidsnotitie voor zonnepanelen op daken en op de grond (kleinschalig)



Vastgesteld door het college van B&W op: 13 februari 2018  
In werking getreden op:

Het college van burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe,

Gelet op Wet ruimtelijke ordening en Besluit omgevingsrecht

## **Besluiten**

Vast te stellen de navolgende beleidsnota 'kleinschalige zonne-energie in de gemeente Olst-Wijhe':

## Inhoud

1. Inleiding	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Duurzaam ruimtegebruik	3
1.3. Doel	3
2. Beleidsambities	4
2.1 Rijk	4
2.2 Provincie Overijssel	4
2.3 Gemeente Olst-Wijhe	4
3. Visie en afwegingskader kleinschalige opwekking van zonne-energie	6
3.1 Omgevingsvergunning nodig?	6
3.2 Zonnepanelen op daken	7
3.3 Zonnepanelen op de grond (erf of tuin)	7
3.4 Zonnepanelen op en bij monumenten en karakteristieke panden	9

## **1. Inleiding**

### **1.1 Aanleiding**

We zijn er ons steeds meer van bewust dat het klimaat verandert en de impact die dat heeft. Dit heeft onder ander tot gevolg dat we energie moeten besparen en over moeten gaan van fossiele brandstoffen op schone, hernieuwbare energie. Ook de gemeente Olst-Wijhe vindt dit belangrijk en heeft zichzelf het doel gesteld om in 2020 20% van de energieproductie uit duurzame bronnen te halen.

Net als in andere gemeenten is zonne-energie in de gemeente Olst-Wijhe de laatste jaren sterk in opkomst. Steeds meer burgers, ondernemers en overheden spannen zich in om de energievoorziening te verduurzamen. Ook de gemeente Olst-Wijhe wil de opwekking en het gebruik van duurzame energie stimuleren. Energie kan op grootschalige wijze worden opgewekt, bijvoorbeeld door zonnevelden of grote windmolens. Voor de grootschalige opwekking volgt de gemeente een apart traject.

Er komen ook steeds meer initiatieven voor kleinschalige energieopwekking. Er zijn nu al veel mogelijkheden om op een kleinschalige wijze zonnepanelen te plaatsen, bijvoorbeeld op daken, erven of in het landelijk gebied. Hier wordt steeds meer gebruik van gemaakt en daar is de gemeente natuurlijk blij mee. Naast de ambitie die de gemeente heeft op het gebied van duurzaamheid, heeft de gemeente ook de ambitie om de landschappelijke waarden duurzaam te beschermen. In onze visie heeft duurzaamheid dan ook niet alleen betrekking op de energie, maar ook op de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving.

De aanleiding voor deze notitie is de ambitie om kleinschalige zonne-energie mogelijk te maken zonder de ruimtelijke kwaliteit te schaden. De opgave is om beide ambities met elkaar te verenigen, zodat een meerwaarde wordt bereikt voor de leefomgeving.

### **1.2 Duurzaam ruimtegebruik**

In de gemeente Olst-Wijhe hanteren wij het principe van duurzaam ruimtegebruik. Dit houdt in dat meerdere functies zoveel mogelijk worden gecombineerd op één locatie. Op deze manier wordt de impact op de ruimtelijke omgeving zoveel mogelijk beperkt. Dit betekent dat plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen (van woningen of bedrijfsgebouwen) de voorkeur heeft. Wij vragen de initiatiefnemer om eerst te onderzoeken of dit mogelijk is, voordat er kan worden overgegaan tot plaatsing op de grond. Er kunnen redenen zijn waarom plaatsing op daken niet mogelijk is, bijvoorbeeld schaduwwerking van andere gebouwen of bomen. Als de zonnepanelen op de grond worden geplaatst, dan moet er altijd sprake zijn van een goede ruimtelijke plaatsing en inpassing van de zonnepanelen. Dit geldt zowel voor het stedelijk als het landelijk gebied.

### **1.3 Doel**

Het doel van deze notitie is een ruimtelijk afwegingskader te bieden met heldere voorwaarden voor het realiseren van kleinschalige zonne-energie in de gemeente Olst-Wijhe. Het afwegingskader bevat voorwaarden voor de beoordeling van kleinschalige plaatsing op daken en op de grond. De keuze voor het plaatsen van zonnepanelen is gebaseerd op de opgave om duurzame energie te produceren. Tevens heeft de gemeente de ambitie om de landschappelijke waarden te beschermen.

## **2. Beleidsambities**

De fossiele energiebronnen raken steeds meer op. De samenleving is zich steeds meer bewust dat hierop actie moet worden ondernomen. Er is een energietransitie nodig, die vraagt om extra inspanningen om het gebruik van fossiele energie terug te dringen. Het Rijk, de provincies en de gemeenten moeten hiervoor richting en duidelijkheid bieden.

### **2.1 Rijk**

Nederland moet de komende jaren de CO<sub>2</sub>-uitstoot drastisch verminderen net als andere landen. Het Rijk volgt de Europese klimaatdoelstellingen om in 2050 een CO<sub>2</sub>-arme energievoorziening te hebben. Voor 2020 is het doel gesteld om 14% van de energie duurzaam op te wekken. Om dat te bereiken heeft het Rijk verschillende regelingen in het leven geroepen zoals subsidies.

Het Rijk vraagt de gemeenten om ruimtelijk beleid te maken en de mogelijkheden te verruimen om zo de energietransitie te bevorderen. Het Rijk heeft de huidige regelgeving aangepast voor het plaatsen van zonnepanelen op het dak van een woning of een bedrijfsgebouw, zodat deze (onder voorwaarden) vergunningsvrij geplaatst kunnen worden. Het plaatsen van zonnepanelen op het erf of de grond of bij monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten is niet vergunningsvrij.

### **2.2 Provincie Overijssel**

De provincie Overijssel heeft een Uitvoeringsprogramma 2017-2023 dat Nieuwe Energie Overijssel heet, gemaakt. In dit programma heeft de provincie haar ambities en doelen vastgelegd om het aandeel van hernieuwbare energie in de provincie te vergroten door te focussen op energiebesparing en energieopwekking. De provincie Overijssel heeft de ambitie uitgesproken in 2023 een aandeel van 20% hernieuwbare energie te realiseren. Om dit te bereiken spelen inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisatie de hoofdrol. De verandering in het gebruik van fossiele energiebronnen naar nieuwe duurzame energiebronnen zal in veel sectoren een transformatie teweeg brengen, ook in de gebouwen waar we wonen en werken. Deze transitie is een complexe opgave die economische, technologische, ruimtelijke, organisatorisch en sociale uitdagingen met zich meebrengt.

Het uitvoeringsprogramma is dynamisch en flexibel, zodat het kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen, kansen en initiatieven van onderop. Er moeten vooraf duidelijke kaders zijn, maar ook de mogelijkheid om tussentijds projecten en maatregelen te kunnen toevoegen en bijstellen

### **2.3 Gemeente Olst-Wijhe**

#### Duurzaamheidsbeleid

In juni 2017 heeft de gemeenteraad het koersdocument voor *Grootschalige duurzame energie Olst-Wijhe* vastgesteld. In dit document worden de stappen uitgewerkt om de duurzaamheidsambities te behalen die de gemeente Olst-Wijhe zich heeft gesteld. Hiervoor moeten nog grote stappen worden gezet. In het Duurzaamheidsprogramma 2016-2020 stelt de gemeente zich als doel 30% CO<sub>2</sub>-reductie en 20% duurzame energieopwekking te realiseren. Uit het rapport Energie en duurzaamheid in Olst-Wijhe blijkt dat in de periode 2009-2012 de CO<sub>2</sub>-reductie met 8% is afgenomen en dat Olst-Wijhe 6% van haar energieverbruik uit duurzame bronnen verkrijgt.

### Ruimtelijk beleid

Er is in 2008 een Landschapsonwikkelingsplan opgesteld voor de gemeenten Olst-Wijhe, Deventer en Raalte. Hierin worden de karakteristieken van het landschap van Salland beschreven en de bijzondere waarden die hierin aanwezig zijn. Het plan is opgesteld om de bestaande waarden te beschermen en, waar dit kan, te versterken.

Uit bovenstaande beleidsvelden blijkt dat de gemeente de noodzaak ziet om duurzame energie te stimuleren met daarbij de ambitie om de natuur en het landschap te beschermen en te behouden.

### **3. Visie en afwegingskader kleinschalige opwekking van zonne-energie**

Duurzaam ruimtegebruik is een belangrijk uitgangspunt in onze opgave om de productie van zonne-energie te bevorderen. Dit betekent dat er meerdere functies gecombineerd worden op 1 locatie en dat de kwaliteit van het landschap leidend is. De landschappelijke kwaliteit van de gemeente Olst-Wijhe is mooi, maar ook kwetsbaar. Het is daarom belangrijk dat er bewust wordt omgegaan met de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Op deze wijze kunnen wij zowel het gebruik van duurzame energie bevorderen als ook de ruimtelijke kwaliteit beschermen.

*Wat verstaan we onder kleinschalige opwekking van zonne-energie?*

Bij kleinschalige opwekking van zonne-energie gaat het om het plaatsen van zonnepanelen op daken van gebouwen (woningen, (agrarische) bedrijven) en het gebruik van tuinen en erven van woon- en bedrijfsbestemmingen en agrarische bouwpercelen ten behoeve van het eigen bedrijf en/of de eigen woning.

Dit beleid richt zich op het kleinschalig opwekken van zonne-energie door middel van zonnepanelen. De techniek voor zonne-energie ontwikkelt zich echter snel. Voor alle toekomstige, nieuwe technieken voor het opwekken van zonne-energie beoordelen we per geval of en hoe we medewerking kunnen verlenen aan het plan.

#### **3.1 Omgevingsvergunning nodig?**

Voor het vergunningsvrij plaatsen van zonnepanelen op daken gelden de volgende voorwaarden:

- De zonnepanelen moeten op een dak worden geplaatst;
- De zonnepanelen moeten een geheel vormen met de installatie voor het opwekken van elektriciteit. Als dat niet het geval is dan moet die installatie binnen het betreffende gebouw worden geplaatst;
- Voor plaatsing van de zonnepanelen op een schuin dak geldt het volgende:
  1. De panelen mogen niet uitsteken en moet dus aan alle kanten binnen het vlak van het dak blijven;
  2. De panelen moeten in of direct op het dakvlak worden geplaatst;
  3. De hellingshoek van de panelen moet hetzelfde zijn als die van het dakvlak waarop ze worden geplaatst;
- Voor plaatsing van de zonnepanelen op een plat dak, geldt dat de panelen ten minste net zover verwijderd moeten blijven van de dakrand als het paneel hoog is.

Het plaatsen van zonnepanelen op daken is dus in de meeste gevallen vergunningsvrij. Dit betekent niet dat het ook regelvrij is. Er zijn een aantal specifieke eisen ten aanzien van de plaatsing en er moet voldaan worden aan het Bouwbesluit en het burenenrecht uit het Burgerlijk Wetboek.

Voor het plaatsen van zonnepanelen op de grond (binnen of buiten het bouwvlak) is altijd een omgevingsvergunning nodig, omdat dit niet binnen de landelijke, vergunningsvrije regels valt.

Ook voor het plaatsen van zonnepanelen op of bij een monument moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd.

### 3.2 Zonnepanelen op daken

Veel daken zijn geschikt voor zonnepanelen. Het heeft daarom altijd de voorkeur om zonnepanelen zoveel mogelijk op daken te plaatsen. Elke initiatiefnemer dient vooraf te onderzoeken of plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen en/of bouwwerken en overkappingen (zowel binnen als buiten de bebouwde kom) mogelijk is. Pas als dit niet mogelijk is, kan desgewenst worden overgegaan tot plaatsing op de grond.

Als de zonnepanelen onder eerder genoemde voorwaarden vergunningsvrij worden geplaatst, dan worden de panelen ook niet aan ruimtelijke kwaliteit getoetst. De initiatiefnemer mag zelf weten hoe de panelen op het dak worden gerangschikt. Het Oversticht heeft in de brochure 'Zonnepanelen lelijk? Praktische tips om ze mooi te monteren' wel tips opgenomen om dit zo goed mogelijk te doen.



Mochten de panelen op het dak niet vergunningsvrij geplaatst kunnen worden, dan wordt door de gemeente beoordeeld of er alsnog medewerking kan worden verleend aan een omgevingsvergunning.

### 3.3 Zonnepanelen op de grond (erf of tuin)

Als een dakopstelling van de zonnepanelen niet mogelijk is, dan vormt een opstelling op de grond bij een woning of een (agraris)ch bedrijf een mogelijkheid. Er is dan altijd een omgevingsvergunning nodig.

De zonnepanelen worden beschouwd als *bouwwerk, geen gebouw zijnde* (= elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die hetzij direct hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond). In sommige gevallen passen de zonnepanelen 'bij recht' in het bestemmingsplan. In andere gevallen past dit niet, maar kan gekeken worden of er van het bestemmingsplan kan worden afgeweken.

In principe worden de zonnepanelen binnen het bouwvlak geplaatst. Alleen met een goede motivering kunnen de panelen wellicht buiten het bouwvlak worden geplaatst. Een voorwaarde is dan wel dat de panelen **aansluitend aan het bouwvlak worden geplaatst**. Tevens is een **goede landschappelijke inpassing** belangrijk. Hierbij moet worden aangesloten bij het landschapsontwikkelingsplan.



### Voorwaarden

Wij hanteren de volgende regels als voorwaarde om medewerking te verlenen aan het plaatsen van zonnepanelen op het erf of op de grond:

- Houd rekening met de kenmerken van het landschap, zoals de verkaveling, beplanting en hoogteverschillen. Raadpleeg hiervoor het landschapsontwikkelingsplan (LOP);
- Plaats de panelen binnen het bouwvlak. Alleen met een goede schriftelijke motivatie kan hiervan worden afgeweken;
- Plaats de panelen op enige afstand van de gebouwen op het achtererf of het zijerf;
- Rangschik de panelen in een regelmatig patroon en beperk de hoogte (maximaal 1,5 meter boven maaiveld, tenzij anders in het bestemmingsplan is aangegeven);
- Positioneer de panelen logisch in het ontwerp van de tuin, en maak gebruik van elementen die bij het landschap passen, zoals een heg, een houtwal, een talud of juist verdiept aanleggen om de zonnepanelen aan het zicht te onttrekken.



Bovenstaande regels zijn gedeeltelijk overgenomen aan de brochure 'Zonnepanelen lelijk? Praktische tips om ze mooi te monteren' van het Oversticht.



### 3.4 Zonnepanelen op en bij monumenten, karakteristieke panden en historisch hart Wijhe

#### Monumenten

In Olst-Wijhe kennen we gebouwen die de status gemeentelijk- of rijksmonument hebben. Verder zijn in het bestemmingsplan Buitengebied Olst-Wijhe nog panden aangewezen als karakteristieke panden. Tevens hebben we een bestemmingsplan Waardevol dorpsgezicht historisch hart van Wijhe, waarin bepaalde panden de aanduiding 'gevel met tamelijk hoge kwaliteit' of 'gevel met zeer hoge kwaliteit' hebben gekregen.

Bij eigenaren van deze panden kan ook de behoefte bestaan om zonne-energie op te wekken. In een dergelijk geval moet er een zorgvuldig evenwicht worden gezocht tussen de belangen van de eigenaren en het openbare belang (bescherming van monumentale en cultuurhistorische waarden).

Voor zonnepanelen in, aan, op of bij monumenten moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Deze aanvraag wordt ter beoordeling doorgestuurd naar de monumentencommissie van het Oversticht. Zij hanteren in principe de volgende richtlijnen bij de beoordeling van de aanvragen:

- De zonnepanelen worden bij voorkeur op bijgebouwen of het op het erf geplaatst;
- De zonnepanelen dienen niet of zo min mogelijk zichtbaar te zijn vanuit de openbare ruimte
- Vrijwel altijd donkere, matte panelen zonder randen
- Altijd op de dakbedekking, niet in het dakvlak
- Altijd in 1 lijn of eenduidig vlak (of soms geheel dakvullend)
- Altijd onder flauwe helling op platte daken
- Het plaatsen van zonnepanelen is niet mogelijk op daken met bijzondere dakbedekking of een bijzonder dakvorm.

Bovenstaande voorwaarden gelden voor het plaatsen van zonnepanelen bij monumentale panden (rijks en gemeentelijk). Hiervoor geldt dat er altijd een positief advies van de monumentencommissie moet komen voor het plan. De initiatiefnemer wordt uitgenodigd om bij de beoordeling van het plan door de monumentencommissie te zijn. Er is dan ook ruimte om uitleg te geven over het plan.



### Karakteristieke panden en historisch hart Wijhe

Bovenstaande voorwaarden voor het plaatsen van zonnepanelen op het dak gelden **als tips** voor eigenaren van:

- karakteristieke panden in onze gemeente (volgens de lijst uit het bestemmingsplan 'Buitengebied Olst-Wijhe')
- panden die in het bestemmingsplan 'Waardevol dorpsgezicht historisch hart van Wijhe' liggen en de aanduiding 'gevel met tamelijk hoge kwaliteit' en 'gevel met zeer hoge kwaliteit' hebben.

In deze gevallen kunnen de zonnepanelen op de daken (meestal) vergunningsvrij geplaatst worden volgens de landelijke, vergunningsvrije regels. Daarom geven we bovenstaande voorwaarden als tips mee. Mochten ze niet vergunningsvrij geplaatst kunnen worden, dan geldt dat er altijd een positief advies van de adviseur ruimtelijke kwaliteit moet komen voor het plan.

Voor het plaatsen van zonnepanelen op het erf of op de grond bij deze panden gelden de voorwaarden als genoemd in paragraaf 3.3.